

Snacka om brott – en podd från Brå

Almedalen 2019

Vilken kompetens behövs för att beställa brottsförebyggande arbete? (17 september 2019)

Medverkande: Karin Svanberg, enhetschef på Brå och Rolf Öström, moderat ordförande i socialnämnden vid Region Gotland.

Moderator: Willy Silberstein

SPEAKER: Vilken kompetens behövs för att beställa brottsförebyggande arbete? Hur kan man som ansvarig i en kommun utveckla sin beställarkompetens så att organisationen kan bygga upp ett systematiskt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete? Det diskuteras i det här avsnittet om *Snacka om brott special*, av en panel vid ett seminarium som Brå arrangerade under Almedalen 2019. Medverkar gör Karin Svanberg, enhetschef på Brå och Rolf Öström, moderat och ordförande i socialnämnden vid region Gotland. Moderator är Willy Silberstein.

WILLY: Tack för det och jag skall leda samtalet. Efter ett tag välkomnar jag er som är här med frågor, så upp med en hand så får ni ställa dem. Karin, rubriken är *Vilken kompetens behövs för att beställa brottsförebyggande arbete?* Varför skall vi prata om det?

KARIN: Ja, för att beställningarna av det brottsförebyggande arbetet är ju självaste startpunkten för det och att man vet vad man då skall beställa är naturligtvis viktigt för vad det sedan blir.

WILLY: Då anar jag att eftersom vi står här och skall prata om detta ämne så är det inte alltid så att det är tillräcklig kompetens i dessa beställningar, är det så?

KARIN: Det varierar helt enkelt. Vi har gjort kortanalyser nu utifrån Nationella trygghetsundersökningen som visar på stora skillnader mellan kommuner när det gäller trygghet. Vi har också analyserat årligen hur det brottsförebyggande arbetet ser ut i Sverige och det

varierar också stort, det har inte liksom med varandra sådär att göra utan det handlar om att om man har ett intensivt eller kunskapsbaserat arbete, det som vi efterfrågat att man skall ha i kommunerna. Då tänker vi att någonstans måste det handla om vad man beslutar om att skall hända i en kommun helt enkelt.

WILLY: Ligger beslutanderätten i slutändan på politiker?

KARIN: Ja, absolut.

WILLY: Nu är det ju en väldigt generell fråga men tycker du att de flesta politiker som har dessa frågor kan tillräckligt, för det är ju svåra frågor?

KARIN: Ja, men samtidigt skall väl inte politiker kunna allting som de beslutar om heller. De måste någonstans lita på sina tjänstemän att man får de underlag man behöver för att fatta beslut om de brottsförebyggande arbete och alla andra frågor så klart. De blir aldrig sämre eller bättre än sina tjänstemän skulle jag säga, de måste efterfråga ett gott underlag för att besluta om det brottsförebyggande arbetet.

WILLY: Även det förutsätter en viss kunskap att veta vad man skall efterfråga?

KARIN: Precis, då tänker jag berätta om det.

WILLY: Ja det var en fråga, även om det inte var något frågetecken efter. Du är här för att tala Karin.

KARIN: Jo. Det som vi säger är, Brottsförebyggande rådet är inte något laboratorium som sitter och laborerar fram brottsförebyggande metoder som vi sedan pumpar ut i kommunerna utan kommunerna måste tillsammans med andra aktörer skapa sitt eget brottsförebyggande arbete utifrån hur det ser ut där lokalt. Sedan kan vi bistå på en massa olika sätt till detta, men det som måste hända lokalt är att man tar fram en bild av hur brottsligheten ser ut, hur otryggheten och brottsligheten ser ut i den kommunen och

på specifika platser i samhället som man då beslutar någonting över. Det har man ofta, man har en god generell bild över hur det ser ut, och det kanske är den generella bilden som en vanlig invånare också har av hur det ser ut där man bor. Man kanske också har vissa kartläggningar om till exempel ungdomars drogvanor eller en trygghetsmätning och så är det underlaget, men vi menar att man måste ha en mer specifik bild av hur det ser än så. Det skall politikerna efterfråga – hur ser det ut, var sker brotten, när, hur, var är människor otrygga, vad kan man göra åt de sakerna, vad vet vi om det. Det som oftast händer är att även om man har en väldigt specifik problembild och har kartlagt den, är att man hoppar från detta till åtgärden utan att göra en analys av orsakerna till varför det ser ut som det ser ut lokalt, och i värsta fall är det så att man har den där generella bilden och så hoppar man direkt till orsakerna, eller till åtgärderna, då kan det bli att ena politiska sidan säger kameror, och den andra politiska sidan säger fritidsgårdar, och så fortsätter det så, man hoppar rätt in i lösningen så att säga, lite för snabbt.

WILLY: Men det här ställer ju ändå väldigt stora krav, en kommunpolitiker har så många olika ärenden att bolla i luften. Det kanske inte är så konstigt. Det måste rimligen vara så att ibland är kunskapen för liten för att följa alla dessa leden du pratar om?

KARIN: Ja, fast det är inte politikerna som skall göra alla de här leden, de skall efterfråga att de görs.

WILLY: Bara det förutsätter att man vet att man skall efterfråga dessa, det kanske inte heller alltid...

KARIN: Ja, nej precis, det är lite grann därför vi står här idag och säger det här.

WILLY: Men vad är din bild, tycker du ändå att de flesta kommunpolitiker har tillräckligt mycket kunskap för att efterfråga det som behövs och tänka strategiskt eller vad ser du?

- KARIN: Vi ser som jag sa i genomgången av det brottsförebyggande arbetet, att det varierar stort hur kunskapsbaserat arbetet är. Om man efterfrågar det här så blir arbetet kunskapsbaserat och det vi ser är att det är inte kunskapsbaserat, det varierar stort om det är det eller inte.
- WILLY: Ibland blir det mer ideologi på båda sidorna än kunskap och rätt åtgärder?
- KARIN: Ja precis, man får ändå ha respekt för att det skall vara, det är politiskt styrda organisationer i kommunerna, det skall vara ideologi inblandat någonstans, men i grunden måste man ha en kunskap – annars blir det inte bra.
- WILLY: Tror du också att en del av de problem som finns ute i kommuner hade faktiskt kunnat vara mindre, eller kanske inte alls vara där, med ett bättre systematiskt arbete? Finns det ett samband?
- KARIN: Absolut. Jag tror att det har hänt många gånger att man har beslutat om saker som inte faktiskt ens har med problemet att göra.
- WILLY: Varför blir det så?
- KARIN: Jag tror att man står i en valrörelse och säger att vi har bestämt att det skall vara fritidsgårdar här nu, och sen så infriar man det och det hade inte med problemet att göra helt enkelt.
- WILLY: Nej. Tror du att ett seminarium i Almedalen kanske inte räcker. Är du optimistisk att det här ändå är på väg att bli bättre eller står vi och stampar som nation?
- KARIN: Nej jag är optimistisk. Vi gör vad vi kan och regeringen har också tagit fram ett brottsförebyggande program som heter *Tillsammans mot brott*, som också trycker på att man skall jobba kunskapsbaserat. Så det finns ett politiskt dokument nationellt som

säger att man skall jobba kunskapsbaserat och inte för ideologiskt, så att det borgar väl för någonting.

WILLY: Men politiska dokument, i all ära, men det är ju inte alltid som att de leder till så mycket mer än dokument?

KARIN: Nej men vi tillsammans med jag tror det är 20 andra nationella myndigheter som är uppräddade i det dokumentet skall ju försöka genomdriva det programmet, se till att det händer.

KARIN: Konkret berätta, vad gör ni för att ändå stödja kommuner och hjälpa i allt det här?

KARIN: När det gäller just beställarkompetensen som vi pratar om idag så har vi skickat ut en – vi tänker att politiker har ett uppmärksamhetsspann när det gäller den här frågan som är minimal, det är vår utgångspunkt, med all respekt för att det är så att man har inte tid att tänka jättemycket på det här så har vi sammanfattat mycket kärnfullt i en film på fyra minuter som vi har skickat ut till alla kommunstyrelser i hela Sverige. Vi hoppas att de tittar på den för att få igång arbetet för att beställa det. Sedan har vi länsstyrelserna till hjälp. De pratar också med ledningarna i kommunerna, där finns det också brottsförebyggande samordnare, också ett resultat av *Tillsammans mot brott*, att de finns, som också är ute och pratar med politikerna i sina kommuner, eller de som ingår i länet. Så att det händer verkligen saker skulle jag på den fronten.

WILLY: För att summera egentligen handlar det långt ifrån bara om resurser, utan det är rätt mycket bara systematik och kunskap?

KARIN: Ja, jag tror att – resurser är det inte, man måste naturligtvis tillsätta resurser, någon som kan göra det här. Man måste ju rekrytera rätt och så, men att göra analysen grundligt från början, och att det finns någon som kan göra det, borgar för att man sedan... Såklart jobbet inte är färdigt där, man måste göra en massa saker bra och rätt sen också, men det är verkligen en bra grund.

WILLY: Stå kvar där Karin, du får en applåd tror jag, och jag hade rätt, tack. Då ber jag också Rolf Öström som är ordförande för socialnämnden på Gotland. Rolf är moderat och Brå står ju självklart helt politiskt oberoende så vi hade bjudit en socialdemokrat, och det är inte vi som har satt honom på båten så att han kommer lite sent, utan det är andra förklaringar. Rolf, det ställs mycket krav på kommunpolitiker – hur mycket kan du om de här frågorna som Karin pratar om? Handen på hjärtat.

ROLF: Ja handen på hjärtat. Jag hörde att som politiker så behöver jag inte kunna allt, och det var ju en skön och bra start. Det är så att jag är socialnämndens ordförande här på Gotland sedan årsskiftet. Jag har varit polis i lite drygt 40 år, jag har varit brottsutredare och jobbat mycket nationellt på Rikskriminalen och Ekobrottsmyndigheten med den grova organiserade brottsligheten, men de sista fem-sex åren har jag jobbat lokalt här på Gotland, så att jag kan nog båda sidorna, det nationella och det lokala.

WILLY: Tycker du att du kan tillräckligt om de här frågorna?

ROLF: Jag tycker att jag kan det, jag har lärt mig det genom åren, men sedan också den politiska biten har jag försökt att sätta mig in i nu sedan årsskiftet.

WILLY: Säg den politiska biten, vad är det konkret?

ROLF: Ja den politiska biten det är att förebygga brott. Brott skall inte ske, vi skall leva i ett tryggt samhälle.

WILLY: Det här är väl ingen politisk fråga, det tycker väl alla?

ROLF: Ja det tycker alla men det blir ändå en politisk fråga...

WILLY: På vilket sätt skiljer ni er åt här på Gotland menar du ur denna aspekt?

ROLF: Jag kan säga såhär att jag har ju den bakgrund som jag har, och då tycker jag också att det är väldigt viktigt med det strategiska arbetet och nu har vi en fördel att vi är en region, vid ett län, vid en kommun på ett ställe liksom alltihopa, då finns det regionala ansvaret i kommunen så att säga. Vi har en samordnare och en strateg Olav, han sitter där nere. På det sättet har vi resursen och det jag ser det som min roll i socialnämnden som den nämnd som mest berörs av de här rent sociala problemen i det här, sedan finns det mycket annat i det brottsförebyggande. Man kan säga att fram till för ett och ett halvt år sedan var det i princip en kaffeklubb kan man säga i det här. Man sade att man hade ett arbete, man sade att man träffades och utbytte erfarenheter, men det kom inte någonting riktigt av det, så att så kan man säga.

WILLY: Men det var intressant, vad hände med kaffeklubben?

ROLF: Ja, kaffeklubben – då sade vi bara det från politiken att det här med kaffeklubb det får inte fortsätta.

WILLY: Var det efter senaste valet då eller?

ROLF: Nej, det var det väl inte. Men Olav har ju tillsatts här efter senaste valet och man har under våren här jobbat fram ett dokument gemensamt, polisen och region Gotland.

WILLY: Berätta, för du var med då till det som när man insåg vi är för mycket en kaffeklubb och för lite det vi skall vara. Hur kom det sig att denna insikt kom och att ni gjorde saker?

ROLF: Man såg att det strategiska arbetet är – precis som Karin säger här från Brå – det är jätteviktigt i det här sammanhanget det är lätt att man som politiker. Precis som du var inne på Karin, att man springer på alla bollar. Vi har mycket media på den här ön och så fort det larmas lite i media så är det jättelätt att man säger *Nu måste vi göra någonting åt det* här, nu skall vi göra det och det och det. Nu säger jag inte precis vilken åtgärd men...

- WILLY: Det kanske är en så dum fråga att det inte går att svara på, men jag skulle ändå om du kan på något sätt förklara när man existentiellt insåg *Vi gör för lite. Vi dricker för mycket kaffe och gör för lite*. Hur kom det sig att ni diskuterade på det sättet och kom fram till att vi måste vässa oss?
- ROLF: Det växte nog fram kan man säga. Gång efter gång man träffas och det blir ingen verkstad liksom. Utan då gick man samman, man utverkade dokumentet – det är ingen hyllvärmare kan jag säga, det är ju rätt många dokument som blir enbart dokument.
- WILLY: Hur har ni fått denna till en icke-hyllvärmare, utan något som används ofta och rätt?
- ROLF: Man har analyserat vad beror brottsligheten på, det är fyra olika skäl eller grunder – psykisk ohälsa, droger, våld och utanförskap – och sedan har vi en liten naivistisk bild här som visar det här. Att de här sakerna går ihop det är den största inverkan på brottslighet över huvud taget, utifrån det så har vi satt igång det här arbetet.
- WILLY: Karin?
- KARIN: Jag vill bara nämna också att Brå var med och gjorde en stödinsats på Gotland. Vi är ute i kommunerna och hjälper till helt enkelt.
- WILLY: Vad gjorde ni då?
- KARIN: Man måste jobba strategiskt. Vi gjorde en *community readiness*-mätning på Gotland – om man var mogen för de här uppgifterna och vad som behövdes komma till, då sade vi just det att man måste fatta de här strategiska besluten första.
- WILLY: Ni kanske åker till en massa kommuner eller var det någonting som gjorde?
- KARIN: Vi har under tre år varit ute i sammanlagt 24 kommuner och jobbat med detta.

WILLY: Då undrar jag Rolf – du är före detta polis, så det är kanske mycket lättare för dig – om du blickar ut bortom dig själv och tittar på din omgivning när det gäller att arbeta med de här frågorna. Karin pratar om att det är ganska stor spridning, endel kan väldigt mycket och anlitar tjänstemän på det här sättet, andra göra det inte. Vad säge du?

ROLF: Det stämmer ju. Man säger såhär att det är lätt, som jag var inne på, hos vissa politiker att man skramlar lite och säger att den här åtgärden skall jag göra. Sedan syns man, man hörs och så vidare, men det är inte så underbyggt. Eftersom jag har den erfarenheten som jag har, det är ju en fördel i det här sammanhanget givetvis, så ser jag att det här behöver ju inte verka. Så att när jag kom in och tog över här som ordförande i socialnämnden så var det ett projekt som var under uppsegling som jag tänkte direkt *Det här är inte strategiskt, det här är inte underbyggt*. Mycket av det här görs redan.

WILLY: Vad var det för projekt?

ROLF: Det var att inrätta en social insatsgrupp. *Nu skall vi inrätta* – det var lite ligister i en stadsdel här i Visby som ställde till rätt mycket oreda, det låter jättebra, men det här fanns redan. Det fanns ett jättebra samarbetsprojekt redan innan, och jag såg att det här kostar bara pengar och pengar, och det är inte någonting som vi har överflöd på i kommunerna. Vi såg till att det lades ned, det ärendet så att säga. Det är ett exempel så att säga.

WILLY: Tycker du att det här arbetet är svårt, åter igen det är bra om du tar med några kollegor eftersom du har unik kunskap som få andra i din position har...?

ROLF: Det här är inte lätt alltså. Det är lätt att säga det här skall vi göra för det ger resultat om 30–40 år när de här ungdomarna har växt upp och så vidare, men hur vet vi det? Vi måste gå till evidens i det här, det är min uppfattning.

WILLY: Forskning och?

ROLF: Forskning i det här och resultat av forskningen. Allt det här arbetet måste bygga på det. Många gånger har andra kommuner också testat en modell som kanske inte funkar hos oss, det där måste man också vara lyhörd för, så att säga.

WILLY: Karin du sitter ju inte här och har egenintresse som Rolf har av att måla upp en så bra bild av allt. Vad ser du som inte – hjälp mig här, var lite kritisk mot Gotland.

KARIN: Jag ska vara kritisk mot Gotland – jag förstår verkligen det här med den kritiska ekonomiska situationen och så. Men som vi sade på ett seminarium innan – det kanske inte är socialnämndens ansvar, men om man jobbar med stadsplanering, till exempel om man bygger ett resecentrum, gör det rätt från början så att ni inte måste lägga pengar på ordningsvakter där. Det blir ju dyrare i längden så att säga. Så här tänker man väldigt ofta när man investerar i tekniska produkter och teknologi, hårda saker i samhället, att man investerar på lång sikt, men man måste också börja tänka så lite mer när det gäller mänskliga beteenden och trygghet och sådana lite, det uppfattar jag som att ni är på gång att tänka, ni förstår att det är en investering på lång sikt att tänka mer strategiskt i de här frågorna.

WILLY: Rolf, har du sett, det gäller väl tidigare då med många projekt och satsningar där man inte har tänkt rätt från början – det blev mycket bättre när ni ändrade det, men är det vanligt, ser du mycket sådant?

ROLF: Nej jag tror inte det. När folk får arbeta i myndigheter och förvaltningar i lugn och ro, då tror jag att man ger tiden för att bygga en bra grund, då tror jag inte att det blir sådana här. Men det är ju mycket du sa Karin att det är lätt att komma med enkla lösningar. Det ser jag som ett problem, det är därför vi har den här enheten nu på regionen.

WILLY: Hur ser det ut, kommer du som moderat ofta till en annan slutsats efter en analys än en socialdemokrat eller vänsterpartist i de här frågorna?

ROLF: Inte tror jag när det gäller brottsförebyggande arbete. Sedan är det så i politiken att kommer någon med ett bra förslag så skall någon annan säga att det är ett dåligt förslag, såklart.

WILLY: Händer det att du är sådan? Det måste ju finnas en lockelse – du skall ju vinna val också?

ROLF: Jo, visst är det det. Man måste ju försöka, och nu har jag fyra år på mig att sätta den här verksamheten i sjön och tillsammans med tjänstemännen och förvaltningen...

WILLY: Men även om ni alla har gott uppsåt så har ni ändå olika ideologier, du och en socialdemokrat – händer det ofta att, nu är jag fördomsfull möjligen då, att du tänker mer kameraövervakning och socialdemokraten mer fritidsgård? Väldigt schabloniserat men ändå?

ROLF: Ja det kan väl vara så att man tänker mer mjukt menar du på den socialdemokratiska sidan...?

WILLY: Jag vilket man nu vill ha, jag vet inte.

ROLF: Va?

WILLY: Jag vet inte vilken etikett man vill ha, mina fördomar säger att ibland ser det ut så – håller du med mig? Tänk högt.

ROLF: Jag tycker att i samhället idag är alla rätt överens. Jag tycker alla springer ganska snabbt på båda sidor om att brottsligheten skall bekämpas, det här är en grund för det.

WILLY: Jo men att alla springer för att bekämpa brottsligheten, det tror jag att vi är alla överens om – men ser man samma boll och så också tycker du? Och samma åtgärd, samma riktning som bollen sparkas i?

ROLF: I socialnämnden kan jag säga, här på Gotland har vi inte – när vi har väl diskuterat fram en lösning på en fråga så har vi inte olika uppfattningar, så kan jag säga.

WILLY: Karin?

KARIN: Jag tänker på det här med vad man beställer. Dels att beställa ett ordentligt underlag för hur brottsligheten ser ut. Jag kan tänka mig på Gotland att det varierar över årstider rätt mycket och att det är en särskild utmaning som ni har att det är turism och att det är inte invånarna ni måste jobba med. Hur har ni tänkt där och finns det någon särskild tanke på hur man skapar den här kunskapen som du säger – vad som funkar på ett annat ställe funkar inte här. Tänker ni också på att utvärdera det som ni gör?

ROLF: Det där är rätt intressant, för ni fastlänningar tror att Gotland är helt annorlunda brottsmässigt på sommaren än på vintern, men så är det inte. Det är den inhemska befolkningen som i största, statistiskt begår brotten. Det där är intressant. En annan sak som har betydelse är att vi är ett avgränsat område, vi har en väl fungerande polis och ett välfungerande samarbete med regionen och man kommer på och kommer in ganska snabbt i det här. Jag tror att det första och det viktigaste är att man kommer in snabbt i den här processen, då är en samverkan mellan alla olika myndigheter grunden för...

KARIN: Jag kan bara sticka in att det vi står och pekar mot här är Brås och polisens och Sveriges kommuner och landstings utgångspunkt för kunskapsbaserat brottsförebyggande samverkansarbete, som är en handbok.

WILLY: Det är ju inte ämnet för idag, men jag är lite nyfiken – jag trodde Stockholm hade andra stockholmsveckan – nog blir det brottslighet?

ROLF: Det blir inte det i någon större utsträckning. De som ställer till bråk de har oftast inte pengarna att ta färjan hit, eller också stannar de på vägen någonstans.

WILLY: Okej, då skall jag fråga den här välbärgade publiken från fastlandet om det finns några frågor hos er? Ja vad kul, bra, där har vi en handmikrofon.

PUBLIK 1: Hej, jag heter Anneli Bygdén, jag är vice ordförande för akademikerförbundet SSR. Vi organiserar många, inom välfärden kan man säga. Det du berättar om era fyra punkter, det är det vi inom det sociala området alltid pratat om förebyggande arbete, och gjort det i många år. Min fråga till er det är väl egentligen, vi har ju kunskap, vi har haft det, den kom inte i förrgår, även om den är sammanställd. Min erfarenhet och mina medlemmars erfarenhet är att det inte är kunskapen som saknas, utan det är snarare att komma ifrån det här reaktiva sättet att arbeta. Jag lever själv i Västerbotten i Lycksele, vi är en av Sveriges tryggaste befolkning, och jag tänker jobbar vi i brottsförebyggande – jag har själv jobbat i skolan och socialtjänsten i många år. Jag tänker att det nu är det skjutningar i Sverige. Det är lite modernt. Den stora utmaningen undrar jag om ni ser som jag tänker – hur skall vi i sådana fall hålla i dessa metoderna, för det är just det här förebyggande arbetet som, just att komma till rätta med de fyra punkterna, varför begår vi brott. Hur ser ni i sådana fall möjligheterna att hålla i det sättet att arbeta så att det här inte är en trend, så att när vi ser om fem, sex, sju, åtta år kanske ja men då har det gått över, då satsar vi pengarna någon annanstans, för då står vi där om 15 år igen.

WILLY: Ja. Ska du börja Karin?

KARIN: Jag tycker vi är i början av det. Allt det fokuset har varit på brottslighet och trygghet och senaste valrörelsen var det i princip högst uppe på agendan skulle jag säga. I kölvattnet av det skulle jag säga att det brottsförebyggande arbetet också fick mycket fokus på

sig, ur den aspekten skulle jag säga att det finns en risk att det falnar i intresset runt det, Men jag tror också att det här enträgna kanske lite tråkiga byråkratiska arbetet som vi gör, Länsstyrelsen och alla andra myndigheter jobbar med, också dels får lite energi av det här intresset som är nu, men att vi rullar på det nu. Jag har hållit på med det här i 25 år snart, så jag känner att vi har en ordentlig styrfart nu och det borde kunna gå. Jag vet att ni och polisförbundet också trycker på – alla måste trycka på i de här frågorna att det är viktigt med det förebyggande arbetet och att det måste ges resurser. Vi har också i vår årsrapport om det brottsförebyggande arbetet sagt att det kanske är så att det behöver lagstiftas om att kommunerna måste jobba brottsförebyggande, för det finns faktiskt ingen direkt lagstiftning idag som säger att det är tvingande att jobba så. Möjligtvis att det skulle kunna hjälpa att hålla i det lite mer långsiktigt.

WILLY:

Rolf?

ROLF:

Jag kan säga såhär att i det lokala perspektivet så har vi ju det här dokumentet, som sagt. Vi jobbar med de här sakerna och mycket i grunden för brottsligheten ligger i det här utanförskap. Då är det viktigt att man inte jobbar brett, med alla frågor, springer på alla bollar, utan här är det två konkreta ärenden i nuläget som man jobbar med. Man jobbar med i Östra centrum som vi säger, där är droghandel, stök, misshandel i korvkö, på McDonalds och så vidare. Där jobbar man brottsförebyggande i den delen. Sen är det också våld i nära relation, det är de två grejerna som från regionen och strategiskt och då bygger det på polisens underrättelseverksamhet. Det bygger på spaningsrapporter, det bygger på polisens ingripandestatistik och så vidare. De jobbar verkligen teoretiskt och praktiskt i de här frågorna. Träffas var 14 dag, olika myndigheter, också det kommunala bostadsföretaget är inkopplat. Där finns det jättemycket som man, det är ju allmännyttan oftast som där finns ju en trygghetsansvarig som man har kontakt med.

WILLY: Men finns det en risk – lite som frågeställaren antyder - att det här förebyggande det ger inte lika mycket rubriker och det är inte lika konkret och tydligt, att det är en risk att det blir lite lidande?

ROLF: Visst kan det vara så, för det är inte lika häftigt om man säger så. Utan det är när polisen rycker ut med blåljus, det är mycket häftigare så klart. Dit skall vi ju inte komma så att säga.

WILLY: Karin, vad säger du om det?

KARIN: Jag tror också att det finns en risk, därför har vi nämnt detta med att lagstiftning kanske skulle kunna hålla det så att man kan utkräva ett ansvar i varje fall att man har nån typ av uppbyggnad runt det förebyggande arbetet.

WILLY: Varsågod!

PUBLIK 2: Knutson, från SBU. Ett effektivt brottsförebyggande arbete, självklart Karin, måste ju ha någon form av inventering. Var sker brotten, var finns riskfaktorerna samlade som man bör försöka angripa och så vidare. Men för att det skall bli effektivt så behövs ju också effektiva interventioner, insatser, behandlingar, metoder – så frågan är hur ser vi på att kommunal tjänsteman eller politiker skall kunna hitta den där evidensen och värdera den för det är ju inte så att antingen är en metod evidensbaserad eller inte utan det är alltid gradskillnader, det är gråzoner vi arbetar med. Tyvärr är det allra mesta som finns som är brottsförebyggande, det är inte utvärderat på ett sådant sätt att vi kan bedöma vilka effekter det har, och därför blir den tredje delen förutom då att kunna inventera problemen och att kunna hitta insatser som rimligen har bättre evidens, så måste man också följa upp sin verksamhet på ett sådant sätt att man faktiskt kan dra någon lärdom av de metoder man använt. Det förutsätter också någon form av strategi så att man kanske inte bara implementerar den här brottsförebyggande metoden på hela Gotland, utan kanske man kunde gjort ett litet

fältexperiment där man implementerar på ett ställe men inte på ett annat.

WILLY: Tack, vad säger ni om det?

ROLF: Den här uppföljningen är ju jätteviktig. Statistik på vad som sker. Jag har inte tänkt riktigt inför det här seminariet på just den frågan, men det är också kanske viktigt att titta på om det finns andra ställen som kan vara lika intressanta ut brottsförebyggande.

WILLY: Tycker du ni är tillräckligt systematiska och bra följer upp? Gör utvärderingar?

ROLF: Jag försöker göra det och ställa krav på, ger det här resultat. Jag var inne på det, dels är det att tryggheten, men sen är det också i all kommunal verksamhet så är det ekonomin givetvis i det här. Det kostar bara pengar att hålla på med saker som inte ger någonting.

WILLY: Men ni utvärderar, du tycker ni gör det?

ROLF: Jo jag tycke vi gör det och vi kan bli bättre, givetvis, vi kan bli bättre.

WILLY: Tack. Karin?

KARIN: Det är precis den process som beskrivs i den här boken, så du tar upp flera av de aspekter som ingår i den. Den borde egentligen heta *Processen* men den boktiteln var redan upptagen så vi kunde inte ta den, så den heter *Samverkan i brottsförebyggande arbete*. Som jag sade tidigare, Brå är inte ett laboratorium som skapar metoder för brottsförebyggande arbete, utan det måste ske i samverkan med de som gör det, precis som du säger. Om man gör någonting lokalt, kanske tänka på hur det skall utvärderas, då kan man söka medel från Brå för att utvärdera dem. Det är vårt sätt att stärka att det blir mer och mer evidens från den väldigt låga nivån, precis som du säger, som är just nu, att det finns inte mycket kunskap om vad som är effektivt ännu, så vi måste bygga det från grunden tillsammans. Det måste vara en växelverkan mellan de som jobbar

brottsförebyggande o de myndigheter till exempel SBU eller Brå eller folkhälsomyndigheten eller Boverket, eller vilka det nu är som har med den typen av interventioner att göra.

WILLY: Tack, vi får ytterligare en fråga, var så god!

PUBLIK 3: Jag tänkte ta två frågor för att vänja min okunskap lite, det här med fritidsgårdar har ni varit inne på – finns det någon evidens för att man öppnar fritidsgårdar att ha en brottsförebyggande verkan, för att jag är uppvuxen i Farsta på 70-talet så hade det varit precis tvärtom faktiskt?

WILLY: Tack, funkar det?

KARIN: Skall jag svara på det?

WILLY: Ja.

KARIN: Det beror på vad du vill att det skall fungera mot?

WILLY: Brottslighet?

KARIN: Jag skulle inte säga att det fungerar mot brottslighet generellt. Att ha en strukturerad fritidsverksamhet är en välkänd skyddsfaktor mot kriminalitet. Det som har varit problemet på fritidsgårdar och kanske i Farsta på 70-talet var att det inte var så strukturerat. Jag är inte jätteinsatt i hur man jobbar på fritidsgårdar just nu, men jag tror att det är mer strukturerat nu och därmed skulle det kunna vara en skyddsfaktor mot att utveckla kriminalitet. Men inte som en generell insats, framför allt om man tänker att de skall ha någonstans att vara, vi har ju ingen lokal som den där gamla *Lorry-sketchen*, att det skall hjälpa upp all ungdomskriminalitet som också är ett väldigt svävande och icke-specifikt begrepp.

WILLY: Vad säger före detta polisen Rolf?

ROLF: Jag kan väl hålla med här att det finns ingen forskning på det här, det är typiskt en politisk – *Vi skall ha ungdomsgårdar* – så kan det mycket väl vara.

- KARIN: De kan vara bra av andra anledningar.
- ROLF: Ja. Det beror på också. Farstafallet, Fittja kanske idag har vi sett. Det finns ju många dåliga exempel men det finns ju jättemånga bra exempel också.
- WILLY: Du hade en fråga till?
- PUBLIK 3: Jag hade en fråga till. Om man nu skall komma och brottsförebygga verkligen så ser man ju ganska tidigt när barn börjar avvika från skolan, det vill säga att de inte närvarar vid lektioner – och är det inte där man redan skall börja fånga upp dem? Finns det någon samverkan mellan brottsförebyggande arbetet och skolan?
- ROLF: Jag kan svara på det. Här på Gotland har vi infört en *light*-modell av BUP kan man kalla det för. Att man fångar upp barn mellan 7–17 år, i väldigt snabbt som heter *första linjen*. Man tittar på barnet redan från början och försöker styra upp. Det är någonting som vi har från årsskiftet här.
- WILLY: Karin?
- KARIN: Jag tror att det är för Knut Sundell sitter här som jag halkar in på skyddsfaktorer hela tiden, men att ha en bra skolgång är en av de absolut bästa skyddsfaktorer mot att hamna i kriminalitet. Däremot tror jag inte att den personen som skall hjälpa en elev att komma till skolan, eller i första hand tänker att jag gör det här för att förebygga brått. Det primära är att man skall fullgöra sin skolplikt, det finns en massa andra syften med att göra det, men att få det och gå ihop. Om det är så att man ser att man har mycket ungdomskriminalitet eller många ungdomar på glid, då är det klart att det är en insats som man borde styra mot, se till att de får en bra skolgång och att de integreras i en bra skolmiljö.
- ROLF: Skyddsfaktorn är jätteviktig för individen, därför har vi satt igång ett arbete nu, när jag fick reda på att det är över 30 barn som inte går i grundskolan som uppfyller skolplikten här på Gotland, det är

ju häpnadsväckande. Det är klart att socialtjänsten och skolan skall jobba tillsammans i det.

WILLY: Tack. Finns det någon mer fråga, ja det gör det.

PUBLIK 4: En kort kommentar apropå det här med fritidsgårdar – det finns forskning som visar att fritidsgårdar är ett problem, och frågan är varför? Jo, därför att de som kommer till fritidsgårdar är inte tvärsnitt utan det är en selekterad grupp, en grupp som oftast befinner sig i riskzonen på andra sätt. Och vad man då riskerar att göra om man inte har en väldigt tydlig struktur det är att man skapar antisociala gäng som lär av varandra.

WILLY: Okej. Tack. Hör ni vi skall sluta inom kort, men jag tänkte bara, en mening var. *Det här vill jag att det här gänget tar med sig och tänker på hela dagen.* En mening, Karin?

KARIN: Brottsförebyggande trygghetsskapande arbete skall vara kunskapsbaserat och ske i samverkan.

WILLY: Tack.

ROLF: Titta på den där filmen som Brå har om hur man initierar, genomför och följer upp brottsförebyggande arbete.

WILLY: Okej. Med det sagt stort tack till er som kom. Tack till panelen.

SPEAKER: Du har hört ett avsnitt av *Snacka om brott special* från Brå, inspelat i Almedalen 2019. Medverkade gjorde Karin Svanberg, enhetschef på Brå och Rolf Öström, moderat och ordförande i socialnämnden vid region Gotland. Moderator var Willy Silberstein. Tack för att du lyssnade.